

DİN KÜLTÜRÜ DEFTERİ -9

9. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Defteri

MUSTAFA TELLİ
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	2
9.1. BİLGİ VE İNANÇ	3
9.1.1. İSLAM'DA BİLGİ KAYNAKLARI	3
9.1.2. İSLAM İNANCINDA İMANIN MAHİYETİ	6
9.1.3. KUR'AN'DAN MESAJLAR: İSRÂ 36. AYET VE MÜLK 23. AYET	6
9.2. DİN VE İSLAM	8
9.2.1. DİNİN TANIMI VE KAYNAĞI	8
9.2.2. İnsanın Doğası ve Din	9
9.2.3. İman ve İslam ilişkisi	9
9.2.4. İslam İnanç Esaslarının Özellikleri	9
9.2.5. Kur'an'dan Mesajlar: Nisâ suresi, 136. Ayet.....	10
9.3. İSLAM VE İBADET	11
9.3.1. İslam'da İbadet ve Kapsamı	11
9.3.2. İslam'da İbadetin Amacı ve Önemi	11
9.3.3. İslam'da İbadet Yükümlülüğü	11
9.3.4. İslam'da İbadetlerde Temel İlkeler	13
9.3.5. İslam'da İbadet Ahlak ilişkisi	13
9.3.6. Kur'an'dan Mesajlar: Bakara Suresi 177. Ayet.....	14
9.4. GENÇLİK VE DEĞERLER	15
9.4.1. Değerler ve Değerlerin Kaynağı	15
9.4.2. Gençlerin Kişilik Gelişiminde Değerlerin Yeri ve Önemi	15
9.4.3. Temel Değerler	16
9.4.4. Kur'an'dan Mesajlar: İsrâ Suresi 23-29. Ayetler	17
9.5. GÖNÜL COĞRAFYAMIZ	19
9.5.1. İslam Medeniyeti ve Özellikleri	19
9.5.2. İslam Medeniyetinin Farklı Coğrafyalardaki İzleri	19
9.5.3. Kur'an'dan Mesajlar: Hucurât Suresi 13. Ayet	22

ÖNSÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Elinizdeki bu defter, 9. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin ünite ve konuları dikkate alınarak öğrencilerimize okul için yardımcı kaynak olması amacıyla hazırlanmıştır.

Ders içi kazanımlara dikkat edilerek hazırlanan bu esrin yazılmasında Kur'an-ı Kerim, Hadis, 9. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı, Dini Terimler Sözlüğü, Diyanet İslam Ansiklopedisi, Türk Dil Kurumu Sözlük, Wikipedia ve daha pek çok kaynaklardan faydalanılmıştır. Bilginin hangi kaynaktan alındığı da parantez içinde belirtilmiştir. Defterin sonunda ise kaynakçaları gösterilmiştir. Kavramlar ve tanımları üzerine ağırlık verilerek konunun anlaşılmasına önem verilmiştir. Notlar ve madde halinde kısa bilgilerle konu özetlenmeye çalışılmıştır.

Hazırlanan eserin, siz sevgili öğrencilerimizin daha iyi bir inanç ve daha iyi bir gelecek inşa etmesine katkıda bulunacağına inancımız tamdır.

"Ya öğreten ya öğrenen, ya dinleyen ya da ilmi seven ol. Fakat sakın beşincisi olma; (bunların dışında kalırsan) helâk olursun." hadisinin düsturuyula okulda ve tüm çalışma hayatınızda başarılar dilerim.

Mustafa TELLİ

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni

9.1. BİLGİ VE İNANÇ

9.1.1. İSLAM'DA BİLGİ KAYNAKLARI

Kazanım: İslam'da bilginin kaynaklarını açıklar.

İSLAM NEDİR?

* Allah tarafından peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed'e vahiy yolu ile bildirilerek bütün insanlığa gönderilen son ve hak din, Müslümanlık demektir. (DTS, s. 176)

* "Kim İslam'dan başka bir dine girecek olursa, kabul edilmeyecektir ve ahirette de en büyük zarara uğrayanlardan olacaktır." (Ali İmran, 85)

BİLGİ NEDİR?

Bilgi: Geçerliliği veya doğruluğu varsayılacak şekilde mümkün olan en yüksek gerçek demektir. (Wiki, bilgi)

BİLGİ ÇEŞİTLERİ

1- Gündelik	2- Teknik
3- Sanat	4- Dini
5- Bilimsel	6- Felsefi

1-Gündelik Bilgi: Sadece duyu organları aracılığıyla dünyanın açıklanma biçimidir. Bu bilgide denemelerin, tecrübelerin ve gözlemlerin etkisi büyüktür. Belirli bir yöntemi yoktur. Örnek: birkaç yeşil elmanın ekşi olduğunu görünce; "elmalar ekşidir" genellemesine ulaşılabilir.

- Subjektiftir.
- Sonuçları kesin değildir.
- Nedensellik ilkesine dayanmaz. (Wiki, bilgi)

2- Teknik Bilgi:

Günlük yaşamını kolaylaştırmak amacıyla araç gereç yapımı ile ilgili bilgidir. Amacı yararlı olmaktır. (Wiki, bilgi)

3- Sanat Bilgisi: Sanatçı ile onun yöneldiği nesne arasındaki ilgiden doğan bir bilgidir. Duyguya, coşkuya ve sezgiye dayanır. (Wiki, bilgi)

4- Dini Bilgi: Bir dine inananların koşulsuz kabul ettiği bilgidir. İman da denir. (Wiki, bilgi) Kaynağı Tanrı veya önder (peygamber) kişidir.

5- Bilimsel Bilgi: Bilimsel yöntem ve akıl yürütme yoluyla varlıklar hakkında elde edilen bilgidir. (Wiki, bilgi)

Not: Pozitivist bilim anlayışına göre tek doğru bilgi bilimsel olan bilgidir. (DK, s. 12)

BİLİMSSEL BİLGİNİN ÖZELLİKLERİ:

1. Nesneldir.
2. Evrenseldir.
3. Akla ve mantığa dayalıdır.
4. Birikimli olarak ilerler.
5. Sistemli ve düzenlidir.
6. Eleştiriye açıktır. (Wiki, bilgi)

6- Felsefi Bilgi: Şüphe edilerek başlayan düşünme yolculuğundaki şüphe edilemeyen en son düşüncedir. Felsefi bilgi 4 adımla oluşur:

*Düşünme	*Algılama
*Anlama	*Açıklama

FELSEFİ BİLGİNİN ÖZELLİKLERİ:

1. Subjektiftir.
2. Eleştiricidir.
3. Akla dayalıdır.
4. Sorunları aklın süzgecinden geçirir.
5. Açıklamalarında bitmişlik ya da kesinlik yoktur.
6. Sistemli, düzenli ve birleştirilmiş bir bilgidir. (Wiki, bilgi)

Felsefi bilginin üç temel alanı:

*Varlık	*Bilgi	*Değer

Öznel: Bireyin düşünce ve duygularına dayanan, nesnelin karşısı subjektif demektir. (TDK, öznel)

Nesnel: Bireyin kişisel görüşünden bağımsız olan, objektif demektir. (TDK, nesnel)

İSLAM'A GÖRE BİLGİ

* İslam'a göre bilginin tek kaynağı Yüce Allah'tır.

el-Alîm: Her şeyi bilen Allah demektir.

İlim: Bir şeyi olduğu gibi ve gerçeğe uygun şekilde bilmektir. (DTS, s. 165)

Marifet: ilhama dayanan aracısız bilgi, irfan demektir. (DTS, s. 223)

"İlim öğrenmek her Müslümana farzdır." (Hadis-i Şerif)

BİLGİNİN KAYNAĞI

Felsefede Bilginin Kaynakları:

*Akıl *Duyular *Deney

*Gözlem *Sezgi

İslam'da Bilginin Kaynakları:

*Selim Akıl *Doğru Haber

*Salim Duyular

SELİM AKIL

Sağduyu, hüküm ve kararlarında doğruyu yanlıştan, iyiyi kötünden ayırma yetisidir. (DTS, s. 12)

"Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün farklı oluşunda akliselim sahipleri için elbette ibretler vardır." (Ali imran, 190)
 "... düşünmüyor musunuz?" (Saffat, 155)

Sorumluluk: Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, mesuliyet demektir. (TDK, sorumluluk)

Sorumlu olmanın 2 ögesi vardır:

1-Akıl (Selim Akıl) 2- irade (Cüz-i irade)

Cüz-i irade: 1. İnsana verilen sınırlı özgürlük, tercih etme kabiliyeti. (DTS, s. 173)

Zan: Doğruluğu ya da yanlışlığı kesin olarak kanıtlanmayan şey. Hüsni zan iyi niyet, Suizan kötü niyet demektir. (DTS, s. 396)

"Onların çoğu zandan başka bir şeye uymaz. Şüphesiz zan, haktan (ilimden) hiçbir şeyin yerini tutmaz. Allah onların yapmakta olduklarını pek iyi bilendir." (Yunus, 36)

SADIK HABER

Sadık haber: Doğru haber demektir. İslam'da doğru haber Vahiy ve Hadis'tir.

Vahiy: Peygamberlere gelen ilahi bilgiye denir.

Vahiy bizlere;

- inançlar -ibadetler
- ahlak -sosyal ilişkiler
- yaratılış -ahiret hayatı
- cennet ve cehennem bilgileri verir.

İman (İnanç, itikad): Son peygamber Hz. Muhammed'e ve O'na gelen vahyi gönülden kabul ve tasdik etmeye denir.

Tasdik: İman etme, gönülden bağlanma demektir.

Salih Amel: Allah rızası için yapılan tüm güzel davranışlara denir.

Mütevâtir Haber/Hadis: Yalan üzerinde birleşmeleri mümkün olmayan topluluklar tarafından rivayet edilen hadislere mütevâtir haber/hadis denir. (DTS, s. 269)

Mütevâtir Haberin 3 Şartı:

1. Her dönemde yalan söylemeyen çok sayıda insan tarafından nakledilmesi.
2. Nakledenlerin sayısında azalmanın olmaması.
3. Olayı veya haberi nakledenlerin görmüş veya duymuş olması.

Sünnet: Hz. Peygamber'in * Sözleri (hadis), * Fiilleri (davranışları) * Takrirlerine (sahabelerinin yapmış olduğu olumlu davranışları onaylamasına) sünnet denir.

SALİM DUYULAR

Sağlıklı, sağlam ve işlevini yerine getiren duyu organlarına denir.

BİLGİNİN KULLANIMINDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKENLER

Herkes İçin Geçerli Olan Bilgiler:

*selim akıl *doğru haber

*salim duyular

Herkes İçin Geçerli Olmayan Bilgiler:

*sezgi *rüya

*keşif *ilham

Sezgi: Bir düşüncenin doğrudan doğruya ve birdenbire kavranmasına denir. (DİA, hads)

Rüya: Uyku sırasında gördüğümüz düşü ifade eder.

Keşif: Bir şeyin olacağını önceden anlamak, tahmin etmek demektir. (TDK, keşif)

ilham: Feyiz yoluyla insanın kalbine ulaştırılan bilgiye denir. (DİA, ilham)

NOT: Bu tür bilgiler bu deneyimi elde eden kişiyi bağlayan bilgilerdir. Evrensel değildir.

BİLGİYİ SEVME

"Ya öğreten ol, ya öğrenen ol, ya dinleyen ol, ya da ilmi destekleyen ol. Beşincisi olma, helâk olursun!" (Hadis-i Şerif)

DOĞRU BİLGİYE ULAŞMA

Doğru bilgi: İçinde şüphe barındırmayan kesin bilgiye denir. (DK, s.22)

İslam'da doğru bilginin (yakîn) aşamaları şunlardır:

a- ilme'l-yakîn: Kesin olan aklî ve naklî delillerin ifade ettiği bilgiye denir. (DİA, ilme'l-yakîn)

b- Ayne'l-yakîn: Gözlem yoluyla elde edilen ve doğruluğu apaçık olan bilgi manasında bir terim. (DİA, ayne'l-yakîn)

c- Hakka'l-yakîn: İç duyu veya iç tecrübe yoluyla ulaşılan ve kesinlik bakımından en son merhaleyi teşkil eden doğru bilgi. (DİA, hakka'l-yakîn)

"Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp bunların hepsi ondan sorumludur." (İsrâ, 36)

"Ey iman edenler! Eğer bir fâsık size bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa kötülük ederseniz de sonra yaptığınıza pişman olursunuz." (Hucurât, 6)

FAYDALI BİLGİ VE BİLGİ AHLAKI

"İlim öğrenmek kadın erkek her Müslümana farzdır." (Hadis-i Şerif)

"Ancak iki kişiye gıpta edilir. Bunlar; Allah'ın kendisine mal verdiği ve onu hak yolda harcayan kimse ile Allah'ın kendisine (ilim ve) hikmet verdiği ve ona göre karar verip, onu başkalarına da öğreten kimsedir." (Hadis-i Şerif)

"Kitap'ı okuyup durduğunuz halde kendinizi unutur da başkalarına mı iyilikle emredersiniz? Düşünmez misiniz?" (Bakara, 44)

ilmihal: İslam dininin temel dinî bilgilerini içeren el kitaplarının genel adıdır. (DİA, ilmihal)

BİLGİNİN KULLANIMI VE MUHAFAZASI

Talim'ül Mûteallim: Burhaneddin Ez-Zernûcî'nin bu eserinde ilmin özelliği, ilme, hocaya ve kitaba saygı, eğitim metotlarına dair bilgiler bulunur. (DK, s. 24)

9.1.2. İSLAM İNANCINDA İMANIN MAHİYETİ

Kazanım: İslam inancında imanın mahiyetini araştırır.

İman (İnanç, İtikad, Akide, Akaid): Hz. Muhammed'e (sav) ve O'na gelen vahyi gönülden kabul ve tasdik etmeye denir. İman eden kişiye **Mü'min** denir.

Küfür: Örtme, gizleme, Allah'ın, varlığını inkâr etme, İslam'ın hak din olduğunu kabul etmeme. (DTS, s. 211) İnkâr eden kişiye **Kafir** denir.

İslam: Kurtuluşa erme, güven, selamette olma. Allah tarafından Hz. Muhammed'e vahiy yolu ile bildirilerek bütün insanlığa gönderilen son ve hak din, Müslümanlık. (DTS, s. 176) İslam'a giren kişiye **Müslüman** denir.

İMAN TASDİK VE İMAN İKRAR İLİŞKİSİ

"Ey Resul! Kalpleri iman etmediği halde ağızlarıyla 'inandık' diyen kimselerden ve Yahudilerden küfür içinde koşuşanlar (in hâli) seni üzmesin..." (Mâide, 41)

NOT: Kalben inanmadığı halde inandığını söylemek inanmak anlamına gelmez.

NOT: Kalben inandığı halde baskı altında ya da dilsiz olup inandığını söyleyemeyen imandan çıkmış olmaz.

İMAN BİLGİ İLİŞKİSİ

* İman ile bilgi aynı değildir. İman bilgiyi aşan bir boyuta sahiptir.

* İman kabul ve teslimiyettir.

* Bilgi aklın duyuyla bir sonuca varmasıdır.

NOT: Her iman bilgi gerektirir ama her bilgi iman gerektirmez. Aksi halde şeytan da bilir ama inanmaz.

İMAN AMEL İLİŞKİSİ

Amel: İrade veya tercihe dayanan her türlü davranış demektir.

1. Amel, imanın zorunlu bir şartı değildir.
2. İmanın esası kalbin tasdikinden ibarettir.
3. Aksi halde her günah işleyen kafir olurdu.
4. İman ile amelin ayrı olmasının kanıtı ise, ayetlerde iman edenler ve salih amel işleyenler diye hitap edilmesidir.

"İman edip salih ameller işleyenlere gelince, onlar için altından ırmaklar akan cennetler vardır. İşte bu büyük başarıdır." (Buruc, 11)

İMANIN TAKLİTTEN KURTARILARAK TAHKİKE ULAŞMASI

Taklidi İman: Araştırmadan ve delillere dayanmadan çevrenin yönlendirmesiyle oluşan imana denir. (DK, s. 29)

* Zayıftır.

* Hemen sarsılabilir.

Tahkikî iman: Delillere, araştırmaya ve kavramaya dayalı imana denir. (DK, s. 29)

* Güçlüdür.

* Hemen sarsılmaz.

9.1.3. KUR'AN'DAN MESAJLAR: İSRÂ 36. AYET VE MÜLK 23. AYET

Kazanım: İsrâ 36. ayet ile Mülk suresi 23. ayetlerinde verilen mesajları değerlendirir.

Meal: Kur'an ayetlerinin kelimesi kelimesine değil de biraz ekşiğiyle başka bir dile çevrilmesine denir. (DTS, s. 226)

Tefsir: Kur'an-ı Kerim ayetlerinin manalarını açıklama ve yorumlama demektir. (DTS, s. 356)

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿٣٦﴾

"Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp bunların hepsi ondan sorumludur." (İsrâ, 36)

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ
قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٢٣﴾

“De ki: O, sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve kalpler verendir. Ne kadar da az şükrediyorsunuz!” (Mülk, 23)

İSRÂ 36. AYET VE MÜLK 23. AYETTEN ÇIKARILACAK DERSLER

1. İnsanın bir olaya kesin hüküm vermeden önce ciddi araştırma yapması gerekir.
2. Sosyal ilişkilerde zanla hareket etmekten kaçınmalıyız. Gıybet ve söz taşımak gibi olumsuz davranışlara neden olabilir.
3. Allah'ın verdiği nimetlerin şükrünü yine kendi cinsiyle eda edebilmeliyiz. Örneğin;
 - * Aklın nimeti düşünmektir.
 - * Vücudun nimeti oruçtur.
 - * Servetin nimeti infâktır.
 - * Bilginin nimeti öğretmektir.
 - * Vatanın nimeti onu korumaktır vs. (DK, s. 31)

9.2. DİN VE İSLAM

9.2.1. DİNİN TANIMI VE KAYNAĞI

Kazanım: Kaynağı ve unsurları bakımından din tanımlarını karşılaştırır.

Din: Akıl sahiplerini kendi istek ve hür iradeleri ile hayırlı olan şeylere sevk eden ilahî kurallar bütününe denir. (DTS, s. 60)

* Hz. Peygamber (sav): “Din samimiyettir” buyurdu. Biz ‘Kime karşı?’ diye sorduk. Bunun üzerine O: ‘Allah’a, Resulüne, Müslümanların idarecilerine ve bütün Müslümanlara (karşı samimi olmaktır)’ buyurdu.” (Hadis-i Şerif)

* “Allah katında hak din islâm’dır...” (Âl-i İmrân, 19)

Ulhiyyet: ilahlık, tanrılık, ibadet edilen demektir. (DTS, s. 371)

Ubudiyyet: Allah’ın rızasını elde edebilmek için emirlerini içtenlikle yerine getirip yasaklarından kaçınmaya denir. (DTS, s. 371)

KUR’AN-I KERİM’DE DİN KELİMESİNİN BAZI ANLAMLARI

* Kur'an-ı Kerim’de din kavramı 92 yerde geçmektedir. Genelde şu anlamlarda kullanılır:

- Ceza (karşılık), Kıyamet, Ahiret
- İtaat, Hakimiyet, Boyun eğme
- Teslimiyet, Kulluk, İbadet
- Kanun, Şeriat, Millet

DİNİN TANIMINDAN ÇIKARILAN KAİDELER

Din: Allah tarafından, akıl sahibi bireyleri kendi özgür iradeleriyle iyiye ve hakikate peygamberleri aracılığıyla yönlendiren ve onların dünyada ve ahirette mutluluğunu amaçlayan ilahî kurallar bütününe din denir.

1. ilahî kaynaklıdır. (Allah)

2. Akıl sahibi insanları ilgilendirir. Akıl sağlığı yerinde olmayanlar ve çocuklar sorumlu değildir.

3. Özgür iradeyle tercih edilmelidir. Baskı yoktur.

4. İnsanları iyi ve ahlaklı bireyler olmaya yönlendirmelidir.

5. İnsanlara doğruyu ve hakikatin bilgisini vermelidir. Bilge olmaya.

6. Dini anlatan bir rehberin -peygamberin- olması gerekir.

7. Dünya ve ahiret mutluluğuna ulaştırmalıdır.

8. İnsanlara ibadet gibi birtakım ödevler vermelidir.

DİNE DAİR BAZI TEMEL KAVRAMLAR

İman: inanmak, din adına tebliğ ettiği konularda peygamberi doğrulamak demektir. (DİA, iman)

Vahiy: Peygamberlere gelen ilahi bilgiye denir.

Tevhid: Allah’ı zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birleme, tek ve eşsiz olduğuna inanmak demektir. (DTS, s. 365)

Nübüvvet: Peygamberlik, nebilik, elçilik, risalet yani vahyi insanlara anlatma makamı demektir. (DTS, s. 287)

Ahiret: Dünya hayatından sonra başlayıp ebediyen devam edecek olan ikinci hayata denir. (DİA, ahiret)

Ahlak: insanın yaratılışından gelen özelliklerle davranış sergilemesi demektir. İyi ya da kötü olabilir. (DTS, s. 9)

İbadet: Kulun Allah’a karşı sevgi, saygı ve bağlılığını gösteren duygu, düşünce ve davranışlara denir. (DİA, ibadet)

DİNİN TANIMINA FARKLI YAKLAŞIMLAR

* “Din bir cemaatin meydana gelmesini sağlayan âyin ve inançlar sistemidir.”

(Emile Durkheim / Sosyolog)

* “Din, dua, kurban ve inançla kendini gösteren bir arzudur.” (Feurbach / Filozof) (DK, s. 43)

SONUÇ:

1. Her bilim insanı kendi ilgi alanına göre din tanımı yapmıştır.

2. Batılı aydınlar dini, materyalist ve pozitivist bir anlayışa göre tanımlamaya çalışmışlardır.

9.2.2. İNSANIN DOĞASI VE DİN

Kazanım: İnsanın doğası ile din arasında ilişki kurar.

* İnsan inanma ihtiyacı olan bir varlıktır.

* Din, insanın anlam arayışına rehberlik yapar.

* İnsanlar Allah’a inanacak özellikte yaratılmışlardır.

* “(Resûlüm!) Sen yüzünü hanîf olarak dine, Allah insanları hangi fitrat üzere yaratmış ise ona çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte dosdoğru din budur; fakat insanların çoğu bilmezler.” (Rûm, 30)

Fitrat: İnsanın doğuştan sahip olduğu bütün özelliklere denir. (DİA, fitrat)

Haniflik: İnsan tabiatına (fitrata) en uygun olan tevhid dinine denir. (DK, s. 45) Bu dine uyan kişiye **Hanif** denir.

* “Ben Yahudilik ve Hıristiyanlıkla değil kolaylaştırılmış Haniflikle gönderildim.” (Hadis-i Şerif)

9.2.3. İMAN VE İSLAM İLİŞKİSİ

Kazanım: İman ve İslam kavramları arasındaki ilişkiyi fark eder.

İman: İnanmak, din adına tebliğ ettiği konularda peygamberi doğrulamak demektir. (DİA, iman)

İslam: Allah ve Resulünün emir ve yasakları doğrultusunda yaşamaya denir. (DTS, s. 176)

* Peygamberimiz Müslümanı şöyle tarif eder: “Dilinden ve elinden (gelecek kötülükler konusunda) Müslümanların güven içinde oldukları kimse!” (Hadis-i Şerif)

İMAN İLE İSLAM ARASINDAKİ FARKLAR

* İman kalple ilgilidir, İslam davranışlarla ilgilidir.

* İman kalben tasdiktir, İslam dil ile ikrardır.

* İman güvenmektir, İslam teslimiyettir.

* Bedeviler, 'İman ettik' dediler. De ki: 'Siz iman etmediniz; ancak 'İslam (Müslüman veya teslim) olduk deyin. İman henüz kalplerinize girmiş değildir. Eğer Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederseniz, O, sizin amellerinizden hiçbir şeyi eksiltmez. Şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok esirgeyendir. (Hucurat, 14)

9.2.4. İSLAM İNANÇ ESASLARININ ÖZELLİKLERİ

Kazanım: İslam'ın inanç esaslarının özelliklerini ayet ve hadisler ışığında analiz eder.

İMANIN ŞARTLARI:

1. Allah’a İman
2. Meleklerle İman
3. Peygamberlere İman
4. Kitaplara İman
5. Ahirete İman
6. Kaza ve Kadere İman

İNANÇ ESASLARININ ÖZELLİKLERİ

- 1) İnsan fitratına uygundur.
- 2) Akla ve mantığa uygundur.

- 3) Kaynağı insan değil vahiydir.
- 4) Kişi iradesine bırakılmıştır.
- 5) Korku ile ümit arasında itidalli bir hayat sunar.
- 6) Gayba ait bilgiler verir.

Tevhid: Allah'ı zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birleme, O'nun tek ve eşsiz olduğuna inanmak demektir. (DTS, s. 365)

Kelime-i Tevhid: "Lailahe illallah Muhammedur Rasulullah", "Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed Allah'ın Resulüdür."

Esmâ-i Hüsnâ: Allah'ın en güzel isimleri demektir.

"En güzel isimler (esmâ-i hüsnâ) Allah'ındır. O halde O'na o güzel isimlerle dua edin. O'nun isimleri hakkında gerçeği çarpıtanları bırakın. Onlar yapmakta olduklarının cezasına çarptırılacaklardır." (Araf, 180)

9.2.5. KUR'AN'DAN MESAJLAR: NİSÂ SURESİ, 136. AYET

Kazanım: Nisâ suresi 136. ayette verilen mesajları değerlendirir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾

"Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, derin bir sapıklığa düşmüş olur." (Nisâ, 136)

* Cibril hadisinde Cebrail Peygamberimize gelerek imanı, İslam'ı, ihsanı ve Kıyamet saatini öğretmek için geldi.

NİSA SURESİ HAKKINDA BİLGİLER

- * Kur'an'ın 4. Suresidir.
- * Medine döneminde inmiştir. 176 ayettir.

* Nisa "kadınlar" demektir.

* Surede kadın haklarından, onların hukuki ve sosyal konumlarından bahsettiği için bu adı almıştır. (kuran.diyanet.gov.tr/)

AYETİN İNİŞ SEBEBİ

* Medineli Yahudi din adamları: "Ey Allah'ın Resulü biz, sana, kitabına, Musa'ya, Tevrat'a ve Üzeyr'e iman ediyoruz. Fakat bunların dışındaki kitapları ve peygamberleri tanımıyoruz ve kabul etmiyoruz." Dediler.

* Peygamberimiz: "Hayır, Allah'a, bütün peygamberlerine, Muhammed'e ve kitabı Kur'an'a ve ondan önceki her kitaba iman ediniz." Dedi.

* Bu olay üzerine bu ayet indi ve Yahudiler Müslüman oldular. (DK, s. 52)

9.3. İSLAM VE İBADET

9.3.1. İSLAM'DA İBADET VE KAPSAMI

Kazanım: İslam'da ibadet kavramını ve ibadetin kapsamını açıklar.

İbadet: Kulun Allah'a karşı sevgi, saygı ve bağlılığını gösteren duygu, düşünce ve davranış biçimlerine denir. (DİA, ibadet)

"Ben cinleri ve insanları ancak bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zariyat, 56)

İSLAM İBADET ESASLARI

Farz İbadetler: Allah'ın Kur'an'da yapılmasını kesin emrettiği ibadetlere denir.

- * Namaz
- * Oruç
- * Zekât
- * Hac

Vacip İbadetler: Allah'ın kesin emretmediği halde dinen yapılması zorunlu olan ibadetlere denir.

- * Kurban
- * Vitir namazı
- * Fitre
- * Bayram namazı vs

Nafile (Sünnet) İbadetler: Peygamberimizin adet olarak yaptığı ve tavsiye ettiği ibadetlere denir.

- * Teheccüd namazı
- * Kuşluk namazı
- * Muharrem orucu
- * Sadaka vs

Salih Amel: Allah rızası için yapılan tüm güzel davranışlara denir.

- * Salih amelin tamamı ibadettir.
- * "Allah iman edip salih amel işleyenleri, karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için size Allah'ın ayetlerini apaçık okuyan bir peygamber göndermiştir. Kim Allah'a inanır ve faydalı iş yaparsa Allah onu, içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere sokar. Allah o kimse için gerçekten güzel bir rızık vermiştir." (Talak,11)

Abit: Kulluk eden, ibadet eden demektir. (İnsan, Kul, Köle) (DTS, s. 3)

Mabut: Kulluk edilen, ibadet edilen demektir. (Allah) (DTS, s. 219)

Mabet: Kulluk edilen, ibadet edilen yer demektir. (Cami, Mescid) (DTS, s. 219)

9.3.2. İSLAM'DA İBADETİN AMACI VE ÖNEMİ

Kazanım: İslam'da ibadetlerin yapılış amacını ve önemini fark eder.

- * Allah'ın insanların ibadetlerine ihtiyacı yoktur.
- * insanların Allah'a ibadete ihtiyaçları vardır.
- * İbadetin amacı Allah'ın rızasını kazanmaktır.
- * Allah'a ibadet insanı diğer varlıklara karşı köle olmaktan korur.
- * insanın iradesini kuvvetlendirir ve onu sorumluluk sahibi yapar.
- * İbadetler insanda şükür duygusu kazandırır.
- * insanı Allah'a yaklaştırır. Allah ile bağı koparmaz.

- Namaz ile kibir ve kötülüklerden korur.
- Oruç ile sabrı ve empatiyi geliştirir.
- Zekât ile paylaşma duygusunu
- Hac ile birlik ve eşitlik ruhu kazanır. (DK, s. 61,62)

9.3.3. İSLAM'DA İBADET YÜKÜMLÜLÜĞÜ

Kazanım: İbadet yükümlülüğü ile ilgili bazı kavramları sınıflandırır.

Mükellef: Dinin emir ve yasakları karşısında sorumlu bulunan erkek ve kadın demektir. (DTS, s. 258)

Ef'al-i Mükellefin: Mükelleflerin fiilleri demektir. Dinin sorumlu olan insanların davranışlarına denir. (DİA, ef'âl-i mükellefin)

1. Farz
2. Vacip

3. Sünnet

4. Mendup

5. Mubah

6. Haram

7. Mekruh

1. FARZ

Allah'ın Kur'an'da yapılmasını kesin emrettiği ibadetlere denir.

Farz-ı Ayn: Dinen sorumlu sayılan her Müslümanın yapması gereken davranışlardır. (DK, s. 64)

* Beş vakit namaz

* Ramazan orucu

* Zekât

* Hac

Farz-ı Kifâye: Bazı Müslümanların yapmasıyla diğerlerinin üzerinden sorumluluğun kalktığı ibadetlere denir. (DK, s. 64)

* Cenaze namazı

* İlim

* Hafızlık

* İyiliği emretmek, kötülükten sakındırmak

Not: Farzı inkar eden dinden çıkar.

2. VACİP

Allah'ın kesin emretmediği halde dinen yapılması zorunlu olan ibadetlere denir.

* Sadaka-i Fıtır (fitre)

* Vitir namazı

* Bayram namazları

* Kurban

3. SÜNNET

Peygamberimizin farz ve vacip dışında adet olarak yaptığı ve tavsiye ettiği ibadetlere denir. (DK, s. 65)

a) Sünnet-i müekkede: Peygamberimizin farz ve vacip dışında sürekli olarak yaptığı ve çok az terk ettiği ibadetlere denir. Yapmayan kınanır. (DK, s. 65)

* Sabah namazının sünneti

* Öğle namazının ilk ve son sünnetleri

* Cemaatle namaz kılması

* Ezan – kamet

* Selamlaşmak vs

b) Sünnet-i gayr-i müekkede: Peygamberimizin farz ve vacip dışında bazen yaptığı ve

bazen de terk ettiği ibadetlere denir. Yapmayan kınanmaz. (DK, s. 65)

* İkinci ve yatsı namazının ilk sünnetleri

4. MENDUP

Dinen zorunlu olmadan istenen ve terkedilmesi halinde kınanmayan işlere denir. Diğer adı **Müstehap'tır**. (DK, s. 66)

* Kuşluk namazı

* Teheccüd namazı

* Ramazan dışındaki nafile oruçlar

5. MUBAH

Yapıp yapmamakta serbest bırakılan fiillere denir. Helal ya da Caiz kavramlarıyla beraber kullanılır. (DK, s. 66)

Caiz: Dinen yapılması uygun olan şeylere denir.

Helal: Dinen yasak olmayan her şeye denir. Haramın zıddıdır.

* Dinen yasaklanmayan her şey mubahtır, caizdir ya da helaldir.

* Maç yapmak

* Araba sürmek

* Yüzmek

* Yemek vs.

Not: Mubahta ölçülü olma koşulu vardır aksi takdirde israfa girer ve günahtır.

6. HARAM

Allah'ın Kur'an'da yapılmasını kesin olarak yasakladığı fiillere denir.

* Allah'a şirk koşturmak

* Haksız şekilde cana kıymak

* Domuz eti yemek

* Kan içmek vs.

7. MEKRUH

Dinen yapılması hoş görülmemeyen şeylere denir.

* Sarımsak yiyip camiye gitmek

* Abdest alırken suyu israf etmek

* Mubah olan şeyleri israf ederek yapmak.

9.3.4. İSLAM'DA İBADETLERDE TEMEL İLKELER

Kazanım: İslam'da ibadetlerin temel ilkele-
rini değerlendirir.

* Kur'an ve sünnete Uygunluk

* Niyet * İhlas

KUR'AN VE SÜNNETE UYGUNLUK

* Namaz, oruç, zekât ve hac gibi ibadetler Kur'an'da emredilmiştir.

* Bu ibadetlerin nasıl yapılacağı anlatılmamıştır.

* Peygamberimiz (sav) namaz, oruç, zekât ve hac gibi ibadetlerin nasıl yapılacağını bize göstererek öğretmiştir.

* Bu tür ibadetler taabbudi ibadetlerdir. Yani tabi olmayı gerektirir.

* Bu ibadetlere ekleme ya da çıkarma yapılamaz. Olduğu gibi kabul ederiz.

* "Namazı benden gördüğünüz şekilde kılın." (Hadis-i Şerif)

Bidat: Peygamberimizin (sav) sünnetinde bulunmayan ama sonradan dine giren ve din gibi algılanan ritüellerdir.

* "Sözlerin en doğrusu Allah'ın Kitabı'dır. Yolların en iyisi Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü (dinde) sonradan uydurulanlardır. Ve her bid'at, dalâlettir." (Hadis-i Şerif)

NİYET

* "Ameller niyetlere göredir..." (Hadis-i Şerif)

* İslam'ın özü tevhidin temelidir.

* Niyetimiz sadece Allah'ın rızasını kazanmaktır.

* Gösteriş ve dünyevi bir beklenti olmamalıdır.

* "Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz, ancak kalplerinize ve amellerinize bakar." (Hadis-i Şerif)

İHLAS

Bütün işlerinde sadece Allah'ın rızasını kazanma ve gösterişten uzak durmaya **ihlas** denir. (DTS, s. 160)

* "Biz sana kitabı gerçeğin ta kendisi olarak indirdik. O hâlde sen de ihlasla yalnız Allah'a ibadet et!" (Zümer, 2)

* İbadetlerin geçerliliği samimiyetle yapılmasına bağlıdır.

* "Allah sadece samimi bir şekilde ve kendi rızası gözetilerek yapılan amelleri kabul eder." (Hadis-i Şerif)

İhsan: Allah'ı görüyormuş gibi ibadet etmeye denir.

9.3.5. İSLAM'DA İBADET AHLAK İLİŞKİSİ

Kazanım: İbadetlerin, bireyin ahlaki gelişimi üzerindeki etkisini yorumlar.

* 5 vakit namaz Allah ile bağını sürekli canlı tutar.

* Oruç ibadeti daha sabırlı ve empati sahibi yapar.

* Zekât ibadeti paylaşımcı yapar.

* Hac ibadeti eşitlikçi bir ruha, birlik ve beraberliğe götürür.

* Kurban bayramlarıyla sıla-i rahim sahibi yapar.

* Kur'an okumak hakikatin talebesi ve bilge yapar.

* Dua kulun Allah'a bir çağırısı ve içini dökmesidir.

* İnsanda şükran duygusu kazandırır.

* Güven duygusu verir. (Tevekkül)

* "...Allah katında amellerin en sevimlisi, az da olsa devamlı olanıdır." (Hadis-i Şerif)

- * Hatayı fark etme ve Tevbe duygusu verir.
- * “Kitap’tan sana vahyolunanı oku, namazı dosdoğru kıl. Muhakkak ki namaz hayâsızlıktan ve fenalıktan alıkoyar...” (Ankebut, 45)
- * Sorumluluk bilinci kazandırır.
- * Toplu ibadetlerle (Cuma, Bayram namazı vs) birlik ve beraberliği sağlar.

9.3.6. KUR’AN’DAN MESAJLAR: BAKARA SURESİ 177. AYET

Kazanım: Bakara suresi 177. ayette verilen mesajları değerlendirir.

لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّائِلِينَ وَفِي الرِّقَابِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّابِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿١٧٧﴾

“Yüzlerinizi doğuya ve batıya çevirmeniz iyilik değildir. Asıl iyilik kişinin Allah’a, ahiret gününe, meleklerle, kitaba ve peygamberlere iman etmesi; sevdiği maldan yakınlarına, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, yardım isteyenlere ve özgürlüğünü kaybetmiş olan kölelere harcaması; namazı kılıp zekâtı vermesidir. Böyleleri anlaşıma yaptıklarında sözlerini tutarlar; darlıkta, hastalıkta ve savaş zamanında sabrederler. İşte doğru olanlar bunlardır ve işte takva sahipleri bunlardır.” (Bakara, 177)

BAKARA SURESİ HAKKINDA

- * Medine döneminde inmiştir.
- * Kur’an-ı Kerim’in en uzun suresidir.
- * 286 ayettir.
- * Adını, “bakara (sığır)” kelimesinden alır.

- * Genelde islâm hukukunun ana konularına yer verilir. (kuran.diyaret.gov.tr)

AYET HAKKINDA

Bakara suresinin 177. ayeti “Birr ayeti” olarak isimlendirilir. (DK, s. 77)

Birr: İman, ibadet ve ahlâka ilişkin bütün iyilikleri ifade eder. (DİA, birr)

* “Birr, ahlâk güzelliğidir.” (Hadis-i Şerif)

* “... iyilik (el-birr) ve takva konusunda yardımlaşın; kötülük (el-ism) ve düşmanlık yolunda yardımlaşmayın...” (Maide, 2)

* **Takva:** Dinin emir ve tavsiyelerine uyma, haram ve günahlardan kaçınma hususunda gösterilen titizlik demektir. (DİA, takva)

* Bakara 177. ayet genel manada asıl iyiliğin (birr) iman, ibadet ve güzel ahlak olduğuna vurgu yapar.

- İman: Allah, Ahiret, Melek, Kitap, Peygamber
- İbadet: Sadaka, Namaz, Zekât
- Ahlak: Sözünde durma, Sabır

9.4. GENÇLİK VE DEĞERLER

9.4.1. DEĞERLER VE DEĞERLERİN KAYNAĞI

Kazanım: Değerlerin oluşumuna etki eden unsurları analiz eder.

Değer: Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütününe denir. (TDK, değer)

* Toplumun kıymet verdiği Maddi Öğeler:

- Kültürel - Tarihi - Bilimsel
- Bina - Giysi - Araç vs.

* Toplumun kıymet verdiği Manevi Öğeler:

- Gelenek - İnanç - Örf, adet

* Toplumun kıymet verdiği hem Maddi hem Manevi Öğeler:

- Tarihi camiler

* İnsan; aile, kültür, toplum, dil vs. üzerinde doğan bir varlıktır.

* İnsan, bu kültürel öğelerden etkilenen bir varlıktır.

DEĞERLERİN OLUŞUMUNDA DİNİN ETKİSİ

* Namaz ibadetiyle Allah ile bağ kurarız. Cemaat bilinci kazanırız.

* Oruç ibadetiyle sabır ve empati duygumuz gelişir. İftar sofralarında misafirperverliğimizi artırır.

* Zekât ibadetiyle paylaşma ve yardımlaşma duygumuz gelişir.

* Hac ibadetiyle eşitlik, birlik ve beraberlik duygumuz gelişir.

* Sıla-i Rahim ile akrabalık bağlarımız gelişir.

* İncancımızla güven duygumuz ve tevekkül anlayışımız gelişir.

Din: Akıl sahiplerini kendi istek ve hür iradeleri ile hayırlı olan şeylere sevk eden ilahî kurallar bütününe denir. (DTS, s. 60)

Ahlak: İnsanın yaratılışından gelen özelliklerle davranış sergilemesi demektir. İyi ya da kötü olabilir. (DTS, s. 9)

DEĞERLERİN OLUŞUMUNDA ÖRF VE ÂDETLERİN ETKİSİ

Örf: Toplumun alışkanlık hâline getirdiği söz veya davranışlardır. (DTS, s. 293)

Âdet: Bir önceki nesilden görüldüğü şekliyle tekrarlanan toplumsal alışkanlıklardır. (DK, s. 88)

Örf ve Âdetlerimizde Dinin Etkisi:

* İsim koyma	* Sünnet
* Mevlid	* Cenaze
* Nişan	* Düğün merasimi
* Selamlaşma	* Saygı, sevgi

* **Sıla-i Rahim:** Akrabalık bağlarını yaşatmayı, akrabaların birbirini ziyaret etmesini ve iyi ilişkiler kurmasına denir. (DİA, Sıla-i Rahim)

9.4.2. GENÇLERİN KİŞİLİK GELİŞİMİNDE DEĞERLERİN YERİ VE ÖNEMİ

Kazanım: Gençlerin kişilik gelişiminde dinî ve ahlaki değerler ile örf ve âdetlerin yerini tartışır.

Kişilik: Bir kimseye özgü belirgin özellik, manevi ve ruhsal niteliklerinin bütünü, şahsiyet demektir. (TDK, kişilik)

Mizaç: Huy, yaratılış, tabiat, karakter demektir. (TDK, mizaç)

Karakter: Bir kimsenin veya bir insan grubunun tutumu, duygulanma ve davranış biçimine denir. (TDK, karakter)

Örneğin Hz. Ebu Bekir (r.a.), Hz. Ömer (r.a.), Hz. Osman (r.a.) ve Hz. Ali (r.a.) farklı mizaçlara sahip olsalar da yetiştikleri çevre ve edindikleri ahlak bakımından benzer karakterlere sahiptirler. (DK, s. 89)

* “İyi arkadaşla kötü arkadaş misk taşıyan kimse ile körük üfüren kimse gibidir. Misk taşıyan ya sana onu ikram eder yahut sen ondan (miski) satın alırsın ya da ondan güzel bir koku duyarsın. Körük üfüren kimse ise ya elbiseni yakar ya da ondan kötü bir koku duyarsın!” (Müslim, Birr, 146.)

9.4.3. TEMEL DEĞERLER

Kazanım: Temel değerleri ayet ve hadislerle ilişkilendirir.

Değer: Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütününe denir. (TDK, değer)

Ahlak Anlayışımızdaki Temel erdemler:

- Adalet
- İffet
- Hikmet
- Şecaat

ADALET

Adalet: Bir işi yerli yerine koyma, hak sahibine hakkını verme, hak ve hukuka uygunluk demektir. (DTS, s. 4)

* “Ey iman edenler! Kendiniz, anne babanız ve en yakınlarınızın aleyhine de olsa Allah için şahitlik yaparak adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun. (Şahitlik ettikleriniz) zengin veya fakir de olsalar (adaletten ayrılmayın). Çünkü Allah ikisine de daha yakındır. Öyle ise adaleti yerine getirmedi nefsinize uymayın. Eğer (şahitlik ederken gerçeği) çarpıtırsanız veya şahitlikten) çekinirseniz (bilin ki) şüphesiz Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.” (Nisa, 135)

* Mahzunoğulları kabilesinden Fatıma adında asil bir kadın hırsızlık yapınca ceza almaması için Hz. Üsâme b. Zeyd'i Peygamberimize gönderirler. Buna çok kızan ve

üzülen Hz. Peygamber: “Nasıl oluyor da bazı kimseler, Allah'ın kanunu karşısında aracı olmaya kalkışıyor. Sizden öncekilerin mahvolmasının sebebi şudur: İçlerinden asil, ileri gelen birisi hırsızlık yapınca, onu serbest bırakıyor, zayıf ve fakir bir kimse hırsızlık yapınca, onu cezalandırıyorlardı. Allah'a yemin ederim ki Muhammed'in kızı Fatıma hırsızlık yapsaydı, onun da cezasını verirdim.” buyurur. (Hadis-i Şerif)

HİKMET

Hikmet: İnsanın varlıkların hakikatini, gerçek yüzünü, gücü oranında bilip ona göre hareket etmesi, Allah'ı gereği gibi bilme bilgisi ve Kur'an-ı Kerim ve sünneti doğru bir şekilde anlayabilme ve amel etme yeteneğine denir. (DTS, s. 138)

* “(Ey Muhammed!) Rabbinin yoluna, hikmetle, güzel öğütle çağır...” (Nahl, 125)

* “Hikmet müminin yitiğidir. Onu nerede bulursa alır.” (Hadi-i Şerif)

İFFET

İffet: İnsanın bedenî ve maddî hazlara aşırı düşkünlükten korunmasını sağlayan erdemdir. (DİA, iffet)

* “Evlenmeye güçleri yetmeyenler de Allah kendilerini lütfuyla zengin edinceye kadar iffetlerini korusunlar...” (Nur, 33)

* “(Sadakalar) kendilerini Allah yoluna adayan, yeryüzünde dolaşmaya güç yetiremeyen fakirler içindir. İffetlerinden dolayı (dilenmedikleri için), bilmeyen onları zengin sanır. Sen onları yüzlerinden tanırsın. İnsanlardan arsızca (bir şey) istemezler...” (Bakara, 273)

* “Kim, Allah'tan iffetli davranmayı isterse Allah da onu iffetli kılar...” (Hadis-i Şerif)

ŞECAAT

Şecaat: Savaşta kahramanlık göstermeye, sıkıntıları göze alarak üstün değerleri korumaya yönelten ruhsal yetenektir. (DİA, şecaat)

* “Onlar öyle kimselerdir ki, halk kendilerine, ‘İnsanlar size karşı ordu toplamışlar, onlardan korkun’ dediklerinde, bu söz onların imanını artırdı ve ‘Allah bize yeter, O ne güzel vekildir!’ dediler.” (Al-i İmran, 173)

- Hz. Peygamberin Mekke sokaklarında tehdit ve dayaklara aldırılmadan İslam’ı anlatması.

- Hz. Peygamberin tüm savaşlarında gösterdiği kahramanlıklar.

- Hz. Peygamberin karanlıklara korkusuzca dalması.

- Hz. Ali’nin hicret esnasında Peygamberimizin yatağına yatması.

- Hz. Ali’nin tüm savaşlarında gösterdiği kahramanlıklar.

- 15 Temmuzda milletimizin gösterdiği kahramanlıklar...

9.4.4. KUR’AN’DAN MESAJLAR: İSRÂ SURESİ 23-29. AYETLER

Kazanım: İsrâ suresi 23-29. ayetlerde verilen mesajları değerlendirir.

وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ﴿٢٣﴾ وَخَفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ﴿٢٤﴾ رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلْأَوَّابِينَ غَفُورًا ﴿٢٥﴾ وَاتَّذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تَبْذُرْ تَبْذِيرًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ الْمُبْذِرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا ﴿٢٧﴾ وَإِمَّا تُعْرِضَنَّ عَنْهُمْ ابْتِغَاءَ

رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا ﴿٢٨﴾ وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسِطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا ﴿٢٩﴾

* “Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi, anne babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine ‘öf!’ bile deme, onları azarlama, ikisine de güzel söz söyle. Onlara merhametle ve alçak gönüllülükle kol kanat ger. ‘Rabbim! Onlar nasıl küçükken beni şefkatle eğitip yetiştirdilerse şimdi sen de onlara merhamet göster’ diyerek dua et. “Kalplerinizdekini en iyi bilen rabbinizdir. Eğer iyi olursanız bilirsiniz ki Allah kendisine yönelenleri bağışlayıcıdır. Ak-rabaya, yoksula ve yolcuya hakkını ver. Gereksiz yere de saçıp savurma! “Çünkü savurganlar şeytanların dostlarıdır. Şeytan da rabbine karşı çok nankördür. Eğer Rabbinden umduğun (beklemek durumunda olduğun) bir rahmet için onların yüzlerine bakamıyorsan, hiç olmazsa kendilerine gönül alıcı bir söz söyle. “Eli sıkı olma, ölçsüzce eli açık da olma, sonra kınanacak, kendi kendine hayıflanacak duruma düşersin!” (İsrâ, 23-29)

İSRA SURESİ HAKKINDA

* Mekke döneminde inmiştir, III ayaettir.

* Sure, adını “İsrâ” olayından almıştır.

* **İsra:** Geceleyin yürütmek demektir. Miraç yolculuğunda, Hz. Peygamberin bir gece, Mekke’den Kudüs’e götürülmesini ifade eder. (kuran.diyanet.gov.tr)

AYET HAKKINDA

1. **Öğüt:** Allah’tan başkasına kulluk etme.

2. **Öğüt:** Anne babaya iyi davran.

* “Rabbin hoşnutluğu anne babanın hoşnutluğuna, Rabbin öfkesi de anne babanın öfkesine bağlıdır.” (Hadis-i Şerif)

3. Öğüt: Akraba ve muhtaçlara iyilik et.

* **Nafaka:** Aile hukuku veya mülkiyet ilişkisinden doğan bakım yükümlülüğü ve bu kapsamda yapılan harcamalardır. (DİA, nafaka)

Zekât: Dinen zengin olan Müslümanların dinî bir görev olarak her yıl mallarının ve paralarının yüzde iki buçuğunu ibadet niyetiyle, fakirler başta olmak üzere Kur'an-ı Kerim'in belirlemiş olduğu yerlere vermeleridir. (DTS, s. 398)

Sadaka: Gönüllü olarak veya dinî bir vecibeyi yerine getirmek üzere ihtiyaç sahiplerine yapılan maddî yardıma denir. (DİA, sadaka)

4. Öğüt: Cimrilik ve israftan kaçınmaktır.

Cimrilik: Servet edinme tutkusuyla karşılıksız harcama ve hayır yapmaktan kaçınmaktır. (DİA, cimrilik)

İsraf: Saçıp savurma, harcamalarda orta yoldan sapmaya denir. (DTS, s. 178)

Cömertlik: Eldeki imkânları meşru ölçüler içinde, gönüllü olarak ve karşılık beklemeden başkalarına vermeye denir. (DİA, cömertlik)

9.5. GÖNÜL COĞRAFYAMIZ

9.5.1. İSLAM MEDENİYETİ VE ÖZELLİKLERİ

Kazanım: İslam medeniyeti kavramını izah eder.

Kültür: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütününe denir. (TDK, kültür)

Kültürün Maddi Unsurları:

- yiyecek içecekler
- giyim kuşam tarzları
- ev ve şehir mimarisi
- araç gereçler vs.

Kültürün Manevi Unsurları:

- din - dil - ahlak
- örf - âdet - gelenek
- görenek vs.

Medeniyet (Uygarlık): Kökü yönetmek ve malik olmak manasına gelir. Ortak özellikler gösteren sosyal gruplara denir. Ya da gelişmiş toplumu gelişmemiş toplumlardan ayıran özelliklere denir. (DİA, medeniyet)

İSLAM MEDENİYETİ

İslam'ı benimseyen ve bu dini bir yaşam tarzı hâline getiren Müslümanların, tarih boyunca farklı coğrafyalarda ortaya koydukları maddi ve manevi birikimlerin tümüne "İslam medeniyeti" denir. (DK, s. 107)

Özellikleri:

- Kaynağı vahiydir.
- Türk, Arap, Fars ve Hint kültürlerinden etkilenmiştir. Etkilemiştir de.
- İlim, sanat, siyaset, hukuk ve eğitim gibi alanları etkilemiştir.

İslam Medeniyetini Temsil Eden Belli Başlı Dönemler:

- * Asr-ı Saadet Dönemi (622-632)
- * Dört Halife Dönemi (632-661)
- * Emeviler Dönemi (661-750) (kuruluş)
- * Abbasiler Dönemi (750-1258) (gelişim)
- * Selçuklular Dönemi (1040-1308) (gelişim)
- * Osmanlılar Dönemi (1299-1923) (parlak dönem)

İslam Medeniyetinin Geliştiği Alanlar:

- mimari - edebiyat
- sanat - matematik
- astronomi - tıp

İslam Medeniyetinin İlim Adamları:

- Farabi - İbn Sina
- Biruni - Harezmi
- İbn Rüşd - İbn Haldun

(DK, s. 107)

9.5.2. İSLAM MEDENİYETİNİN FARKLI COĞRAFYALARDAKİ İZLERİ

Kazanım: İslam medeniyetinin, dünyanın farklı bölgelerindeki etkilerini fark eder.

İslam Medeniyetinin Etkilediği Coğrafyalar:

- * Hicaz bölgesi
- * Kudüs ve çevresi
- * Şam ve Bağdat bölgesi
- * İran, Horasan, Türkistan ve Mâverâünnehir Bölgesi
- * Hint Alt Kıtası
- * Anadolu ve Balkanlar
- * Kuzey Afrika (Mısır ve Mağrip Bölgesi)
- * Endülüs.

İslam Medeniyetinin Yayılmasında Öncü Komutanlar:

- Gazneli Mahmud - Sa'd b. Ebi Vakkas
- Amr b. As - Musa b. Nusayr
- Tarık b. Ziyad - Sultan Alparslan

İslam Medeniyetinin Yayılmasında Öncü Alimler:

- * İmam Ebu Hanife
- * İmam Şâfiî
- * İmam Malik
- * İmam Eşari
- * İmam Maturidi
- * İmam Gazali
- * Hoca Ahmet Yesevî (Divân-ı Hikmet)
- * Hacı Bektaş Veli (Makalat)
- * Mevlana Celaleddin Rumi (Mesnevi)
- * Kaşgarlı Mahmud (Divân-ı Lugâti't-Türk)
- * İbn Arabi (Fusûsü'l- Hikem)
- * İbn Haldun (Mukaddime)
- * İbn Sinâ (el-Kânun fi't-Tıb)
- * Hâfız (Divân)

Not: Abbasi Halifesi Me'mun zamanında Bağdat'ta Beytül-Hikme kurulmuş ve Yunan, Fars ve Hint literatürüne ait tıp, matematik, astronomi alanlarında pek çok eser tercüme edilmiştir.

HİCAZ BÖLGESİ

- * İslam'ın ilk yayıldığı bölgedir.
- * Hac ve Umre görevleri yapılmaktadır.
- * Kabe Mekke'de, Mescid-i Nebi Medine'dedir.
- * **Yesrib:** Medine şehrinin ilk adıdır.
- * **Medinetü'l-Münevvere:** Nurlanmış şehir anlamına gelir.
- * **Hâdimu'l-Harameyn:** Osmanlı padişahlarına iki mukaddes şehrin (Mekke ve Medine) hizmetkârı denirdi.

KUDÜS VE ÇEVRESİ

- * **Kudüs:** Bereketli ve mukaddes anlamına gelir. (DK, s. III)
- * Mescid-i Aksa buradadır.
- * İsrâ olayının gerçekleştiği yerden biridir.

* Hz. İbrahim, Hz. İshak, Hz. Yakup, Hz. Davud, Hz. Süleyman ve Hz. İsa burada yaşamışlardır.

* Hicretten 16-17 ay sonra kible Mescid-i Aksa'dan Kâbe'ye dönmüştür.

* Hz. Ömer fethetmiştir.

* Emeviler, Kubbetü's-Sahrâ'yı da yaparak Mescid-i Aksâ'yı yeniden imar ettiler.

* 1099 Haçlılar tarafından işgal edilmiştir.

* 1187 yılında Hittin savaşında Selahaddin-i Eyyûbi tarafından yeniden fethedilmiştir.

* 1516 yılında Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı hâkimiyetine girdi.

* Mevlevîlik, Şâzelîlik ve Rifâîlik gibi tarikatlar şehirde aktif rol almışlardır.

* 1948'de İsrail işgal etmiştir. Zulme devam etmektedir.

* ABD Kudüs'ü İsrail'in başkenti yaparken, Türkiye liderliğindeki İslam ülkeleri Kudüs'ü Filistin'in başkenti ilan etti.

ŞAM VE BAĞDAT BÖLGESİ

Şam

- * Şam beldeleri (**Bilâd-ı Şam**): Suriye, Filistin, Lübnan ve Ürdün'dür.
- * **Dimaşk** Şam'ın diğer adıdır.
- * Hz. Ömer zamanında Halid bin Velid tarafından fethedildi.
- * Şam Emeviler'in başkentidir.
- * Şam Emevî Camii'si buradadır.
- * 1521 yılında Osmanlı hakimiyetine girdi.
- * **Surre:** Hac zamanı dağıtılmak üzere Haremeyn'e gönderilen eşya ve hediyelere denir. (DiA, surre)

Bağdat

- * Bağdat şehrini Abbasi halifesi Mansur kurmuştur.

* Büyük Selçuklu veziri Nizamü'l-Mülk adına **Nizamiye Medreseleri** kurulmuştur.

* **Beytü'l-Hikme**, önemli ilim yuvasıdır.

* İmam Ebu Hanife'nin Abdülkâdir-i Geylanî'nin türbeleri Bağdat'tadır.

* Hz. Ali'nin türbesi Necef'tedir.

* Kanuni Sultan Süleyman döneminde Osmanlı hakimiyetine girmiştir.

* ABD işgal etmiştir. (DK, s. 115)

İRAN, HORASAN, TÜRKİSTAN VE MÂVERÂÜN-NEHİR BÖLGESİ

* İran ve Horasan Hz. Ömer zamanında fet-hedildi.

Horasan

* **Horasan**: Güneşin doğduğu yer demektir.

* Nişabur, Merv, Belh, Herat şehirleri Horasan bölgesine aittir.

* Günümüzde Afganistan, Tacikistan ve İran Horasan bölgelerindedir.

* Mevlânâ Celaleddin Rumi, Belh şehrinde doğmuştur.

Mâverâünnehir

* Nehrî'nin öbür yakası, anlamına gelir.

* Orta Asya'da Seyhun ve Ceyhun nehirleri arasında kalan bölgenin adıdır.

Türkistan

* Türklerin yurdu, memleketi anlamına gelir.

* Uygur, Kırgız, Özbek, Kazak Türkleri burada yaşar.

* Semerkant, Merv, Buhara ve Kaşgar önemli şehirleridir.

* Türkistan, 8. yüzyılda İslamiyet'le tanışmıştır.

* Türkistan'ın Önemli Alimleri:

- İmam Buhârî
- İmam Mâturidî
- İbn Sinâ
- İmam Tirmizî
- Farabi
- Zemahşerî

- Ali Kuşçu - Hoca Ahmet Yesevî
(DK, s. 118)

HİNT ALT KITASİ

* Hindistan ve Pakistan bölgesidir.

* Bu coğrafyanın İslam'la tanışması 7. yüzyılda Arap tüccarlarıyla ve Abbasi seferleriyle olmuştur.

* Babürler döneminde yapılan Tac Mahal, İslam medeniyetinin en güzel eserlerindendir.

* Önemli Alimleri:

- İmam Rabbânî
- Şah Velîyullah Dihlevî
- Muhammed İkbal (Cavidname) (DK, s. 119)

ANADOLU VE BALKANLAR

Anadolu

* Malazgirt zaferi ile 1071 yılında Anadolu, Sultan Alparslan tarafından Türklere açıldı.

* İslam sanatlarının ve mimarisinin en güzel örnekleri İstanbul, Edirne, Bursa, Konya, Erzurum ve Diyarbakır şehirlerindedir.

* Önemli Alim ve Sufileri:

- Hacı Bektaş Veli
- Hacı Bayram Veli
- Davud-i Kayserî
- Aziz Mahmud Hüdaî
- İsmail Hakkı Bursevî
- Mehmet Akif Ersoy
- Elmalılı Hamdi Yazır
- Nurettin Topçu
- Yunus Emre
- Molla Fenârî
- Niyâzi Mısırî

Balkanlar

* Osmanlı zamanında Müslüman olmuşlardır.

* Bosna Hersek, Srebrenitsa katliamıyla büyük bir acı yaşamıştır.

* Müslüman nüfusun yaşadığı bölgeler:

- Arnavutluk
- Bosna-Hersek

- Bulgaristan - Yunanistan
- Makedonya - Kosova

* Önemli Eserler:

- Taş Köprü (Fatih Sultan Mehmed)
- Sultan Murat Hüdavendigâr Camii, Filibe
- Mehmet Ali Paşa Medresesi, Yunanistan Kavala
- Mostar Köprüsü, Bosna, Mimar Sinan (DK, s. 122)

KUZEY AFRIKA (MISIR VE MAĞRİP)

Mağrip

* **Mağrip:** Kuzey Afrika bölgesine denir.

* Mağrip ülkeleri:

- Libya - Tunus
- Cezayir - Fas
- Moritanya - Endülüs (İspanya)

* Mağrip'in fethi Hz. Ömer zamanında Amr b. Âs komutasıyla başlamıştır.

* Ukbe b. Nâfi komutasıyla fetihler genişledi.

* Osmanlıda Barbaros Hayreddin Paşa ve Turgut Reis komutasıyla mağrip tamamen fethedildi.

* Fransız istilasıyla Mağrip işgal edilmeye başlandı.

* İşgale karşı mücadele verenler:

- Cezayir'de Abdülkâdir el-Cezâirî
- Fas'ta Abdülkerîm el-Hattâbî
- Libya'da Ömer Muhtar

Mısır

* Hz. Ömer döneminde Amr b. Âs komutasında fethedilmiştir.

* Yavuz Sultan Selim zamanında Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

* Önemli ilim Merkezleri:

- Amr b. Âs Camii

- Ezher Camii ve medresesi Fâtımîler (Kahire)

- Dârü'l-Hikme (Kahire)

* Müslüman Nüfusun Olduğu Yerler:

- Mısır - Libya - Tunus
- Cezayir - Fas - Sudan
- Mali - Nijer - Çad
- Senegal - Gine (DK, s. 124)

ENDÜLÜS

* **Endülüs,** İber Yarımadasına (İspanya ve Portekiz) denir.

* En önemli şehirleri:

- Kurtuba - Gırnata - İşbiliye

* Emevi komutanlarından Tarık b. Ziyad tarafından fethedilmeye başlandı.

* Hristiyanların hakimiyetiyle camiler kiliseye çevrilmiştir.

* Müslümanlar ve Yahudiler Osmanlı gemileriyle Anadolu ve Afrika'ya taşınmıştır.

* Kurtuba, Endülüs Emevi Devleti'nin başkentidir.

* Önemli mimari eserler:

- Kurtuba Camii - Elhamra Sarayı

* Önemli Alimler:

- İbn Hazm - İbn Rüşd
- İbn Arabî (DK, s. 125)

9.5.3. KUR'AN'DAN MESAJLAR: HUCURÂT SURESİ 13. AYET

Kazanım: Hucurât suresi 13. ayette verilen mesajları değerlendirir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾

Ey insanlar! Şüphesiz sizi bir erkek ile bir dişiiden yarattık, tanışasınız diye sizi kavim ve kabilelere ayırdık, Allah katında en değerli olanınız O'na itaatsizlikten en fazla

sakınanınızdır. Allah her şeyi hakkıyla bilmektedir, her şeyden haberdardır. (Hucurat, 13)

SUREYLE İLGİLİ BİLGİLER

- * Medine döneminde inmiştir. 18 âyettir.
- * Sûre, adını dördüncü âyette geçen “Hucurât” kelimesinden almıştır.
- * **Hucurât** odalar demektir. (Hz. Peygamber’in ailesiyle kaldığı odalar)
- * Sûrede başlıca bazı görgü ve ahlâk kuralları konu edilmektedir. (kuran.diyaret.gov.tr)

AYETLE İLGİLİ BİLGİLER

- * **Takva**: Dinin emir ve tavsiyelerine uyma, haram ve günahlardan kaçınma hususunda gösterilen titizlik demektir. (DİA, takva)
- * “Ey insanlar! Şunu iyi bilin ki Rabbiniz birdir, atanız da birdir... Arap’ın Arap olmaya, Arap olmayanın Arap’a; beyazın siyaha, siyahın beyaza hiçbir üstünlüğü yoktur. Allah katında üstünlük ancak takva ile dir...” (Hadis-i Şerif)
- * Allah bizleri birbirimizle kavga edelim diye değil, birbirimizle tanışalım diye yaratmıştır.
- * Tanışmanın ana esası takvalı olmaktır. (DK, s. 126)

Dipnot:

(DTS): Dini Terimler Sözlüğü, Devlet Kitapları Müdürlüğü, Ankara

(DK): 9. Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Kitabı, Komisyon, Meb Yayınları, 2021.

(TDK): Türk Dil Kurumu Sözlükleri, <https://sozluk.gov.tr/>

(DİA): Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/>

(Wiki): <https://www.wikipedia.org/>